

ingediend op **304** (2019-2020) – Nr. 2
22 maart 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu,
Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie
uitgebracht door Piet De Bruyn

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen en Jeremie Vaneeckhout

**over een geïntegreerd internationaal
en Vlaams beleid om de natuur te beschermen
en de uitbraak van nieuwe dierziekten te voorkomen**

Documenten in het dossier:

304 (2019-2020) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie:

Voorzitter: Gwenny De Vroe.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Inez De Coninck, Andries Gryffroy, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele;
Bart Claes, Leo Pieters, Sam Van Rooy;
Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel;
Steven Coenegrachts, Gwenny De Vroe;
Björn Rzoska, Mieke Schauvliege;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Marius Meremans, Joris Nachtergaele, Axel Ronse, Nadia Sminate;
Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens;
Bart Tommelein, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Chris Steenwegen;
Hannes Anaf.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Toenemende druk van mens en natuur	4
1.2. One Planet – One Health	5
1.3. Samenhang van de gezondheid van natuur en mens	5
2. Bespreking	7
2.1. Tussenkoms van Piet De Bruyn	7
2.2. Tussenkoms van Tinne Rombouts	8
2.3. Tussenkoms van Steven Coenegrachts	9
2.4. Repliek van Mieke Schauvliege.....	10
2.5. Tussenkoms van Chris Steenwegen	11
2.6. Repliek van Tinne Rombouts.....	12
2.7. Tweede repliek van Mieke Schauvliege.....	12
2.8. Tussenkoms van Bruno Tobback	12
2.9. Tussenkoms van Piet De Bruyn	12
Gebuurkte afkortingn	13

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 23 maart 2021 besprak de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen en Jeremie Vaneeckhout over een geïntegreerd internationaal en Vlaams beleid om de natuur te beschermen en de uitbraak van nieuwe dierziekten te voorkomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 304/1).

De presentatie die door Mieke Schauvliege werd getoond bij de toelichting, is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting

Mieke Schauvliege licht toe dat de conceptnota werd opgesteld in mei 2020. Sommige gegevens kunnen al geactualiseerd worden, maar de basislijnen blijven overeind. Sinds mei 2020 zijn er tal van opinies en wetenschappelijke publicaties verschenen die de 'One Planet – One Health'-benadering van de WGO mee onderschrijven, bijvoorbeeld een schrijven van Vlaamse wetenschappers, veeartsen, dierenartsen, gewone artsen, biologen en wetenschappelijke instellingen gericht aan minister Maggie De Block, minister Zuhal Demir, minister Hilde Crevits en minister Wouter Beke om die 'One Planet – One Health'-benadering te benadrukken en te vragen om daar ook in Vlaanderen actief werk van te maken.

De presentatie bevat drie luiken:

- Toenemende druk van mens en natuur. Wat is precies de aanleiding, de oorzaak van de zoönosen en onder andere de covidpandemie?
- Wat is die 'One Planet – One Health'-benadering?
- De gezondheid van natuur en mens. Hoe kan die vertaald worden naar de Vlaamse context?

De indieners hebben de bedoeling om het debat hierover op te starten. Men zit volop in de covidpandemie, en het is een spannende periode. Maar alles moet gedaan worden om te proberen voorkomen om dergelijke pandemieën opnieuw te laten opduiken.

1.1. Toenemende druk van mens en natuur

Eén van de belangrijkste elementen die meespelen in het ontstaan van zoönosen, van onder andere die covidpandemie, is het krimpen van de leefgebieden van wilde dieren. Wilde dieren verlaten hun leefgebied omdat het te klein is, komen meer in contact komen met de mens en kunnen op die manier virussen overdragen, al dan niet rechtstreeks of via een intermediair. Dit is een van de belangrijkste redenen waarom nieuwe infectieziekten ontstaan.

COVID-19 is een SARS-virus van dierlijke oorsprong dat zou komen van vleermuizen die het hebben overgedragen op schubdieren en dat daarna via de verhandeling op 'wet markets' in Wuhan verspreid zou zijn geraakt. Dat wordt een zoönose genoemd: virussen, bacteriën, fungi, prionen die worden overgedragen van dier op mens. Rabiës is bijvoorbeeld direct van dier op mens overgedragen. Een ander voorbeeld is malaria dat via vectororganismen zoals muggen wordt overgedragen. De ziekte van Lyme ten slotte wordt overgedragen via teken als intermediairen.

Er wordt gesteld dat 60 procent van de infectieziekten en 75 procent van de nieuwe infectieziekten van zoönotische oorsprong zijn. Dat is een belangrijk element dat moet meegenomen worden indien men in de toekomst pandemieën van zoönotische oorsprong wil vermijden.

Er is een duidelijke link met de afbouw van de biodiversiteit: door het feit dat er minder soortenrijkdom is, vermindert de biodiversiteit en verhoogt het risico op die zoönose. Dan heeft men het over een soort verdunningseffect op het moment dat er heel veel soorten bij elkaar zijn en de biodiversiteit hoog is. Het is belangrijk dat verdunningseffect te hebben en te houden.

Ook de klimaatverandering heeft een link met de biodiversiteit en het verdunnings-effect. Ontbossing vermindert de biodiversiteit en het contact met dieren. Handel in wilde dieren, de intensieve veehouderij en de antibioticaresistentie zijn ook elementen die belangrijk zijn om het risico op overdracht van virussen en andere ziekten van dier op mens in te perken.

1.2. One Planet – One Health

De WGO schuift de 'One Planet – One Health'-benadering naar voor. Dat is een benadering voor het ontwerpen en implementeren van programma's, beleid, wetgeving en onderzoek waarbij verschillende sectoren samenwerken om betere resultaten voor de volksgezondheid te bereiken. Die aanpak is belangrijk en interessant voor het ontwikkelen van een beleid rond voedselveiligheid, het bestrijden van zoönosen en het bestrijden van antibioticaresistentie. Ook de Europese Commissie en België volgen deze aanpak.

Het is ook dat concept dat Vlaamse wetenschappers naar voor schuiven. Zij hebben tien voorstellen gedaan om te werken aan die 'One Planet – One Health'-aanpak, ook in Vlaamse context, waarvan de spreker er enkele wil toelichten.

De conceptnota werd op vier pijlers gestoeld:

- het versterken van de natuur en biodiversiteit;
- een betere monitoring van de risico's van dierziekten;
- de aanpak van handel in wilde dieren;
- de duurzame veehouderij.

1.3. Samenhang van de gezondheid van natuur en mens

1.3.1. De eerste pijler: versterking van natuur en biodiversiteit

In het Living Planetrapport van het WWF werd vastgesteld dat er 50 procent minder bos, 80 procent minder biodiversiteit en 60 procent minder gewervelde dieren zijn ten opzichte van 1970. Voor de COP 15 in Kunming heeft men een aantal principes naar voor geschoven, een soort Green Deal for Nature, waarbij men stelt dat men 30 procent van de aarde wil beschermen. Op dit moment zit men aan 10 tot 15 procent van het land en 1,17 procent van de oceanen. Dat is een belangrijk uitgangspunt en daar wordt internationaal aan gewerkt.

Hoe kan Vlaanderen daar verder aan werken? De biodiversiteit is belangrijk in de strijd tegen zoönosen. Dan is het ook belangrijk om die doelen die in voorbereiding zijn voor die internationale biodiversiteitstop mee te ondersteunen en te zoeken naar financiële ondersteuning voor die Green Deal for Nature.

Enkele dringende acties worden ook onderschreven door die wetenschappers die werden vermeld. Die stellen dat men het uitsterven van soorten met 30 procent moet verminderen tegen 2030. Hotspotregio's waar die nieuwe infectieziekten zich aan het ontwikkelen zijn, moeten worden aangeduid en afgebakend. In die hotspotregio's moet de soortenrijkdom nog meer gestimuleerd worden om het verdunnings-effect te kunnen realiseren. Op die plaatsen moet de link met volksgezondheid gemaakt worden. Een andere actie is het oprichten van een soort 'One Planet – One Health'-solidariteitsfonds.

Wat kan Vlaanderen nog mee ondersteunen? Voor het telen van soja en palmolie die hier geïmporteerd worden, wordt er veel ontbost. Door duidelijke regels en door maatregelen te nemen kan die geïmporteerde ontbossing tegengegaan worden.

Het Natuurrapport dat eind 2020 werd gepresenteerd, heeft aangetoond dat het slecht gaat met de biodiversiteit in Vlaanderen. De inspanningen die de natuursector zelf levert om die natuur te verbeteren zijn onvoldoende om echt naar een betere toestand van die natuur te gaan. Het is vooral door de omgevingsfactoren dat men er niet in slaagt om de natuur op een aanvaardbaar kwaliteitsniveau te krijgen. Dus ook daar moet nog een tandje worden bijgestoken om die biodiversiteitsdoelen ook op Vlaamse schaal te kunnen bereiken.

1.3.2. De tweede pijler: een betere monitoring van de risico's van dierziekten

Een tweede pijler is de betere monitoring van de risico's op dierziekten. In de plaats van te zitten wachten tot een volgende pandemie uitbreekt, zou men zich beter organiseren om enerzijds te voorkomen dat die ziekten uitbreken en anderzijds om te investeren in een waarschuwingssysteem. Het ontwikkelen van infectieziekten en dierziekten kan niet zomaar gestopt worden. Het is de vraag om de rol van de WGO te versterken en om hard werk te maken van internationale solidariteit. Een pandemie wordt pas gestopt als die over de hele wereld wordt gestopt. Risicozones moeten daarbij intensiever gemonitord worden.

Wat kan Vlaanderen daaraan bijdragen, vraagt de spreker. Sciensano en het Instituut voor Tropische Geneeskunde hebben hierover veel kennis in huis. Daar moet verder op ingezet worden en internationale uitwisseling moet worden georganiseerd. Opvolging van infectiehaarden in eigen land is zeer belangrijk, maar de indieners van de conceptnota merken op dat er in de Vlaamse context geen geïntegreerde dierplaagpreventie is. Verschillende instellingen in de Vlaamse administratie zijn bezig met dierplagen. Afhankelijk van waaruit ze zijn voortgekomen, is het een gevolg van natuurbeheer, van landbouw of van iets anders. Dat is organisch gegroeid, maar dat zit nu zeer versnipperd. In Nederland werd dit gegroepeerd in een Kennis- en Adviescentrum Dierplagen. Is zoiets ook in Vlaanderen nodig om dat gecoördineerder aan te pakken?

1.3.3. De derde pijler: de aanpak van handel in wilde dieren

Een derde belangrijke pijler is de aanpak van de handel in wilde dieren. Er is een internationaal verbod op de aankoop van bepaalde soorten zoals schubdieren, maar er zijn onvoldoende garanties op voldoende controles als zo'n verboden worden uitgevaardigd. Er is nood aan een duidelijkere reglementering en een afbouw van die wildedierenmarkten. De handel in wilde dieren moet worden ingeperkt. Het Europese CITES-verdrag is relatief streng, maar de controle daarop zou moeten opgedreven worden. Bushmeat kan niet legaal verhandeld worden in dit land. Toch meldt Zaventem dat er gemiddeld 44.000 kilogram bushmeat ons land binnenkomt. WWF spreekt zelfs van 100.000 kilogram. Daardoor is er een verhoogd risico op het verspreiden van een zoönose.

Wat kan Vlaanderen dan precies doen inzake de aanpak van de handel in wilde dieren?

- Duidelijkere voorwaarden scheppen met het oog op de afbouw van handel in wilde dieren. Daarbij moet beter worden samengewerkt met federale diensten. Ook een betere controle is nodig.
- De plezierjacht afbouwen. De indieners pleiten voor jacht in functie van het instandhouden van wildpopulaties als een vorm van natuurbeheer in plaats van plezierjacht.
- De controle op vlees van vrij wild opdrijven.
- De veemarkten afbouwen.

- Op lange termijn de afstandstransporten van dieren inperken.
- Het stimuleren van plantaardig voedsel om de vleesconsumptie te verminderen.

1.3.4. *De vierde pijler: de keuze voor een duurzame veehouderij*

Een laatste actiepunt dat de indieners naar voor schuiven is meer aandacht voor de duurzame veehouderij. Op mondiaal vlak worden 70 miljard dieren gekweekt voor vleesconsumptie. Uit een Nederlands rapport blijkt dat er een duidelijk verband is tussen dierziekten en de schaalvergroting van de veehouderij want de intensieve veehouderij zou de weerstand van de dieren verminderen en de kans op het uitbreken van besmettelijke ziekten verhogen, en dus ook de kans op de overdracht van deze ziekten op de mens.

Daarnaast is een tweede belangrijk element, dat ook door de WGO naar voor wordt geschoven, het ontstaan van resistentie ten gevolge van verhoogd antibioticagebruik in die intensieve veehouderij.

Een derde belangrijk element: de Gemeentelijke Gezondheidsdienst van Nederland heeft een rapport gepubliceerd waarbij de impact van de intensieve veehouderij op de gezondheid van de mensen die in de omgeving van die intensieve veehouderij leven, werd onderzocht. Vanuit een gezondheidsperspectief pleiten zij voor een afstand van 250 meter tussen een intensieve veehouderij en de bewoning, onder meer omwille van het risico voor overdracht van ziekten. In Nederland wordt nagedacht over een wet op dierenaantallen en een wet op veedichte gebieden. De vee-stapel in Vlaanderen is vrij vergelijkbaar met 6 miljoen varkens, 28 miljoen vleeskippen en 633.000 runderen.

De indieners pleiten daarom voor een pact voor duurzame veehouderij als een soort afsprakenkader tussen de landbouwsector, de overheid, de consument, de milieusectoren en tal van middenveldorganisaties om te kijken naar de omvorming naar een duurzame veehouderij. Ze lijsten een aantal elementen op die daarin kunnen meespelen:

- een grens op het aantal dieren per hectare per regio;
- een uitbreidingsstop gecombineerd met een zachte sanering;
- afstandsnormen conform het model dat men in Nederland naar voor schuift;
- meer ruimte voor dieren om dierenwelzijn te bevorderen;
- een Vlaams onderzoek naar de gezondheidseffecten. Dat is in Nederland al gebeurd maar in Vlaanderen bestaat dat nog niet.

Naast dat pact voor die duurzame veehouderij wil men ook een debat over preventieve vaccinatie opstarten. Wanneer er dierziekten uitbreken, moet men in de intensieve veehouderij nu noodgedwongen kiezen om schutskringen af te bakenen en dan die dieren te vernietigen. Dat is niet diervriendelijk.

De indieners willen over al deze punten graag een maatschappelijk debat op gang brengen via hoorzittingen met experts.

2. **Bespreking**

2.1. *Tussenkomen van Piet De Bruyn*

Piet De Bruyn dankt de indieners voor de interessante conceptnota. Hij vindt het wel jammer dat het wordt gepresenteerd alsof het allemaal nieuwe inzichten en zienswijzen zijn waar nog nooit iemand anders aan gedacht heeft. Het Vlaamse milieu- en natuurbeleid, maar ook het Vlaamse landbouwbeleid is doordrongen van verschillende elementen die in de conceptnota naar voor worden geschoven. Het klopt dat er niet altijd eensgezindheid bestaat over hoe die elementen moeten aangepakt worden, maar daarvoor dient net een parlement en daarvoor dient net

commissiewerk. Hij mist een beetje de erkenning voor het werk en de inzichten die ook in Vlaams beleid op dit ogenblik al aanwezig zijn.

Hij vindt dat er soms te gemakkelijk voorbijgegaan wordt aan de zeer ingewikkelde bevoegdheidsverdeling in dit land. Men kijkt dan richting Vlaanderen voor iets dat een exclusieve of een overwegend federale bevoegdheid is, en waar ook inspanningen geleverd worden om die samenwerking zo goed mogelijk te structureren en zo goed mogelijk te laten verlopen.

De belangrijkste verdienste van de tekst is dat nieuw kader waaruit blijkt hoe belangrijk de inzet en strijd voor biodiversiteit is. Er wordt in het vooruitzicht gesteld, en heel terecht, dat de top in Kunming een bijzonder belangrijke afspraak wordt voor de wereld, voor Europa en voor Vlaanderen. Ook minister Demir heeft daar in haar tussenkomsten op schriftelijke vragen en vragen om uitleg uiteraard ook al op gewezen. De standpuntbepaling en de voorbereiding die daar lopende is, kan en moet uiteraard met het parlement gedeeld worden.

Piet De Bruyn vindt dat de conceptnota soms wat blijft hangen in een bepaalde sfeer. Ook hij staat vaak nogal kritisch tegenover jacht in Vlaanderen, maar hij zou zelf niet zeggen dat plezierjacht in Vlaanderen nog schering en inslag is, dat is niet zo. Men kan van mening verschillen over interpretaties van de grenzen en de marges die daarop getrokken zijn, maar ook op dit ogenblik en zeker ook in dit regeerakkoord past de jacht in een natuurbeleid. Het is misschien maar een detail maar hij vindt het wat tekenend voor de sfeer waarin de conceptnota wat blijft hangen.

Voor hem kan de conceptnota verder opgevolgd worden, maar hij vindt dat men rustig de tijd moet nemen om te kijken over welke deelaspecten dat dan moet gaan en op welke manier dat kan gebeuren. Hier nu halsoverkop een hoorzitting organiseren over het hele brede spectrum van de verschillende elementen uit de tekst lijkt hem niet aangewezen.

2.2. Tussenkomst van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts dankt Mieke Schauvliege voor de toelichting en het aanbrengen van deze conceptnota. Zij wil kort ingaan op een aantal elementen. Ze sluit zich bij een aantal elementen ook aan bij Piet De Bruyn, wat betreft zijn opmerking over de sfeer van de tekst.

Zij geeft aan dat in de conceptnota terecht zeer belangrijke actiepunten worden aangestipt, maar ze worden soms wel heel eenzijdig met elkaar verweven en dan ook niet altijd met een wetenschappelijke onderbouwing daarvoor. Termen als “er zou kunnen” of “er zou misschien een link kunnen gelegd worden”, geven weinig duidelijkheid. En ten aanzien van besluitvorming en beleid is het belangrijk dat er duidelijkheid is vooraleer daar de nodige conclusies aan gekoppeld worden.

Ze stelt vast dat een aantal wetenschappelijke uitspraken die ook in publicaties naar voor komen en die eigenlijk gelden voor een aantal ontwikkelingslanden soms ook geprojecteerd worden op Vlaanderen. Ze verwijst naar het gegeven van bijkomende zoönosen en het risico daarop door inname van habitats door landbouw en bebouwing. Dat komt aan bod in wetenschappelijke lectuur, maar wel in de context van ontwikkelingslanden. De vertaling naar de Vlaamse context kan niet altijd zomaar gebeuren.

Ze sluit zich aan bij de opmerking van Piet De Bruyn aangaande de bevoegdheidsverdeling.

Tinne Rombouts haalt nog enkele specifieke punten aan waarvan zij vindt dat er in Vlaanderen en in België belangrijke stappen worden of werden gezet of waar men

een vooraanstaande rol speelt. Zo is er het element van dierziekten en opvolging daarvan waarvoor er op federaal niveau instellingen zijn die daarin wereldwijd erkend zijn en dus ook die vooraanstaande rol spelen. Dat vindt ze onvoldoende terug in de conceptnota. Ook handel in wilde dieren is een thema dat in de Commissie voor Brussel, Vlaamse Rand en Dierenwelzijn (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2019-20, nr. 1985) al aan bod kwam en waar specifiek op federaal en Europees niveau stappen voorwaarts kunnen gezet worden.

Aangaande de versterking van natuur en biodiversiteit ontkent niemand dat dit een aandachtspunt is. Er is enerzijds de top in Kunming maar anderzijds zijn er ook op het terrein al heel wat acties die daar ondernomen worden.

Ook wat betreft soja en de bijhorende impact verwijst ze naar de eiwitstrategie die enkele weken geleden aan bod kwam (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 680 en 785). Daar worden verdere stappen gezet om eigen eiwitbronnen of een soja-strategie meer uit te bouwen. Daar is dus een beleid.

Tinne Rombouts wil ook nog even stilstaan bij het onderzoek naar de gezondheidseffecten. In de conceptnota stellen de indieners dat er geen Vlaams onderzoek is. Zij betreurt dat want Vlaanderen heeft zeer vooraanstaande onderzoeksinstellingen die ook heel wat onderzoek doen op vlak van verduurzaming van landbouw en veehouderij, ook in relatie tot volksgezondheid. Het is zeker interessant om daar ook verder op te kunnen inzetten maar de eigen ervaringen moeten erkend worden en dat onderzoek moet meegenomen worden.

Ze vindt het ook vreemd dat de conceptnota enerzijds aangeeft dat er meer wetenschappelijk onderzoek nodig is en anderzijds toch al conclusies worden getrokken en verder te nemen stappen worden aangegeven.

Wat betreft het Nederlandse onderzoek van het RIVM stellen de indieners dat er een duidelijk verband wordt gelegd tussen dierziekten en schaalvergroting in de veehouderij. Ook Tinne Rombouts heeft dat rapport bekeken en wil daar graag uit citeren: "Een mogelijk verband tussen megabedrijven en het voorkomen en de verspreiding van zoönosen en antibioticumresistentie is op basis van de beschikbare literatuur niet eenvoudig vast te stellen en verschilt per zoönose. Er zijn diverse bedreigingen maar ook enkele kansen bij verdere schaalvergroting. De balans hangt sterk af van de wijze waarop de bedrijfsvoering en de stalconcepten worden ingevuld." Het duidelijk verband dat de indieners zien wordt toch enigszins genuanceerd.

Het is niet zo eenzijdig als het wordt gesteld. Ook de studie zelf erkent dat. Het gaat hier over een Nederlandse studie. Er zit een groot verschil tussen de veestapel in Vlaanderen en Nederland, zowel op het vlak van de totale omvang van de veestapel als op bedrijfsniveau. Dat moet steeds meegenomen worden. De terminologieën worden graag door elkaar gehaald, maar de context is belangrijk. Het gaat over een Nederlands onderzoek, over de Nederlandse situatie en dus over andere cijfers, andere concepten dan in Vlaanderen. De runderen zien er misschien in Vlaanderen niet veel anders uit dan in Nederland maar de bedrijfsvoering en de wijze waarop is toch wel enigszins verschillend.

De conclusies van de conceptnota en de wijze waarop nu een aantal elementen bij elkaar gebracht worden zijn soms te kort door de bocht. Het lid sluit zich aan bij Piet De Bruyn wanneer die zegt dat een aantal elementen verder kunnen besproken worden. Maar ook zij is geen voorstander van hoorzittingen over dit totaalpakket.

2.3. Tussenkoms van Steven Coenegrachts

Steven Coenegrachts sluit zich aan bij wat Piet De Bruyn en Tinne Rombouts inhoudelijk en in extenso hebben opgemerkt bij deze conceptnota.

Hij betreurt dat het schering en inslag is in dit parlement om zich te willen bezighouden met bevoegdheden die niet aan Vlaanderen zijn toegewezen.

Wanneer men heel mondiale problematieken en cijfers en zeer alarmerende berichten begint te mengen met Vlaamse contexten dan maakt dat het wel sexyer om te lezen of te verkopen, maar dat doet de problematiek oneer aan. Dat zorgt voor een bepaalde sfeerscheping.

En als het dan gaat over de Vlaamse bevoegdheid, namelijk de veestapel en de rundveesector, dan stelt hij vast dat het ook raakt aan heel veel zaken. Zo verwijst hij naar een recente discussie over de stikstofproblematiek (*Parl. St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 723/1), waarbij toen open werd gesteld dat men ook naar de veestapel zou moeten kijken. Dat wordt meegenomen in MER-studies waar ook de milieueffecten en de socio-economische effecten worden bekeken. Wanneer deze commissie nog eens het mestactieplan bespreekt zal het wellicht nog eens aan bod komen.

2.4. Repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege geeft aan dat de indieners met deze conceptnota hebben gepoogd om een problematiek in het Vlaams Parlement te brengen waarvan zij denken dat er nog heel veel aan gewerkt moet worden. Zij heeft niet beweerd dat er vandaag nog niets gebeurt, maar er zijn nog heel wat afstemmingsmogelijkheden om Vlaanderen te wapenen tegen mogelijke zoönosen die een impact kunnen hebben op de gezondheid.

En zij staan daarin niet alleen. Op 28 augustus 2020 heeft een gezelschap van wetenschappers uit de diergeneeskunde, biologie enzovoort van de Vlaamse wetenschappelijke instellingen de vraag gesteld aan de Vlaamse Regering om een werkgroep samen te stellen, om dat 'One Planet – One Health'-principe door te vertalen in de beleidsdomeinen waarvoor zij verantwoordelijk zijn om zo de densiteit van wilde dieren, gezelschapsdieren en nutsdieren lokaal in kaart te brengen en te kijken wat daarvan de impact is op de volksgezondheid en de densiteit van de bewoners en om zo de circulatie van pathogenen in kaart te brengen. Ze hebben tien voorstellen gedaan om net dat principe veel verder door te vertalen dan wat nu gebeurt.

Het is absoluut niet de boodschap dat er nu niets gebeurt, maar het is wel een oproep die aangeeft dat er nog heel wat afstemming kan gebeuren en het is net dat wat de indieners precies willen teweegbrengen. Ze vindt het jammer dat men alles gedaan heeft om te proberen te motiveren om daar niet verder op te moeten ingaan. Dat is een gemiste kans.

Mieke Schauvliege verwijst naar een eerdere discussie over muggen (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2020-21, nr. 2092): minister Demir voelt zich half bevoegd, minister Beke voelt zich half bevoegd, de federale minister voelt zich half bevoegd, en er is geen degelijke afstemming.

Tinne Rombouts geeft aan dat de internationale context van de biodiversiteit en de risico's die de aantasting van de biodiversiteit met zich meebrengen niet zomaar kan vertaald worden naar de Vlaamse context. Daar is Mieke Schauvliege het mee eens, maar ze wil toch wijzen op Nederlands onderzoek dat heel duidelijk de impact van de aanwezigheid van intensieve veehouderij op de gezondheid van de omwonenden onderzoekt. In Vlaanderen is er op dit moment dat soort onderzoek niet. Hier is er wel onderzoek naar de dierziekten maar niet naar de effecten van fijnstofuitstoot, geurhinder en dergelijke meer van die intensieve veehouderij op de omwonenden. Zij vraagt om dat ook te gaan onderzoeken, want dat is net heel belangrijk. Uit dat Nederlands onderzoek komen bijvoorbeeld die afstandsnormen. Mieke Schauvliege vraagt niet om die meteen in te voeren in Vlaanderen, maar haar boodschap is om

daar onderzoek naar te doen en te kijken of dat noodzakelijk is om wonen en landbouw met elkaar te kunnen verzoenen.

In deze conceptnota is volgens haar geen enkel element te nemen of te laten. Het zijn items die een discussie waard zijn, maar dit zijn geen voorstellen die maken dat, als ze zouden sneuvelen, er geen alternatieven kunnen besproken worden.

De conclusie dat Nederland niet te vergelijken is met Vlaanderen en dat de internationale context niet te vergelijken is met de Vlaamse context vindt ze kort door de bocht.

Wat de bevoegdheidsverdeling betreft, klopt het dat er een aantal items naar voor werden gebracht waar Vlaanderen niet het alleenzeggenschap over heeft. Dat is nu net de context waarin moet gewerkt worden. Maar als Vlaanderen het signaal geeft om daaraan te willen werken, is dat heel belangrijk. De indieners willen net die samenwerking faciliteren, bevorderen. Het zal alleen lukken door de handen in elkaar te slaan en afspraken te maken tussen de gewesten en de federale overheid, en Europees en internationaal.

De indieners hadden graag dit concept verder besproken, ook met een aantal wetenschappers, zoals de wetenschappers die de brief hebben verstuurd naar de verschillende overheden, om te bekijken welke stappen men kan nemen om beter voorbereid te zijn op uitbraken van dierziekten die een impact kunnen hebben op de volksgezondheid. Ze hopen dat er bereidheid is om dit verder te bekijken want dit lijkt een zeer waardevol debat.

2.5. Tussenkomen van Chris Steenwegen

Chris Steenwegen wil teruggaan naar de essentie van de zaak. Waarom is deze conceptnota geschreven? Dat heeft alles te maken met corona. Al een jaar staat de wereld op zijn kop omwille van die pandemie. Iedereen is terecht bezig over vaccinaties en strategieën, de scholen en de woonzorgcentra enzovoort.

Maar waarom wordt er nooit eens gesproken over de echte oorzaak? Die pandemie was voorspeld. Men weet dat die zoönosen toenemen en dat er nog veel meer zoönosen op ons afkomen. Hij is van mening dat het wel belangrijk is dat ook het Vlaams Parlement op een of andere manier een signaal geeft dat het belangrijk is dat men naar die dieperliggende oorzaken kijkt en goed nadenkt over hoe men toch een aantal maatregelen op korte en op lange termijn neemt die ertoe zullen bijdragen dat dit soort pandemieën in de toekomst minder vaak op ons afkomen. Dat is eigenlijk de reden van deze conceptnota.

Hij zou het spijtig vinden mocht het Vlaams Parlement dat signaal niet geven. Hij vindt dat de parlementsleden de plicht hebben om dat signaal te geven, dat men inziet dat er een probleem is, dat dat probleem ook gecreëerd is door de manier waarop men met de wereld omgaat, het verder doordringen in die natuur, het verdringen van die natuur door menselijke activiteit enzovoort.

Hij hoort dat sommige dingen wat moeilijker liggen, dat er in andere dingen degelijk wel bereidheid is om daarnaar te kijken en daar mogelijk ook samen aanbevelingen rond te formuleren. Hij zou het spijtig vinden indien de commissie dit naast zich neerlegt en nalaat om vanuit die insteek toch te waarschuwen en een stukje een aanzet te geven van aanbevelingen die dit debat naar de toekomst toch mee moeten stofferen. Deze nota is helemaal niet te nemen of te laten, integendeel. Het is een poging om het debat te starten.

2.6. Repliek van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts wil nog kort meegeven dat er onder andere door ILVO onderzoeken zijn gebeurd op het vlak van relaties tussen landbouw en gezondheid en het samenleven. Ze suggereert aan Mieke Schauvliege om die grondig te bekijken.

2.7. Tweede repliek van Mieke Schauvliege

Mieke Schauvliege herhaalt de vraag om op basis van wat verteld is, na te denken over hoorzittingen om deze problematiek verder uit te diepen om dan te komen tot iets waar men allemaal achter kan staan. Het is heel belangrijk en zij beschouwt het als de plicht van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie van het Vlaams Parlement om na te denken over de diepere oorzaken van deze pandemie en toekomstige pandemieën om daar beleidsrichtlijnen rond te formuleren.

2.8. Tussenkost van Bruno Tobback

Bruno Tobback pleit ervoor om in te gaan op de suggestie voor een hoorzitting, al was het maar een vrij beperkte, om het probleem te kaderen. Daarmee moet niet de indruk worden gewekt dat corona zal tegengehouden worden, maar het kan wel nuttig zijn om toch minstens eens de ernst van het potentiële risico en de impact van een aantal dingen in een beperkte hoorzitting aan bod te brengen. Hij is benieuwd om daar dan de niet-politieke standpunten van inderdaad een vrij grote groep bezorgde wetenschappers in Vlaanderen over te horen. Dan kan achteraf iedereen nog altijd zijn eigen conclusies trekken. Ten slotte wil hij Steven Coenegrachts nog geruststellen: de inkrimping van de veestapel zal nog vaak ter sprake komen als die blijft evolueren zoals die vandaag bezig is.

2.9. Tussenkost van Piet De Bruyn

Piet De Bruyn stelt dat niemand heeft gezegd dat er niet nagedacht kan worden over deelaspecten die in de nota naar voren zijn gekomen. Maar de indieners hebben de keuze gemaakt om de conceptnota te presenteren zoals hij vandaag voorligt, waarin toch een aantal heel interessante vaststellingen gekoppeld worden aan op zijn minst wat voorbarige conclusies.

Hij vindt dat men het hen dan niet kwalijk kan nemen dat zij zeggen dat deze conceptnota, zoals die nu voorligt, niet de basis is om verder van gedachten te wisselen. Het is een nota die wat hem betreft voorbijgaat aan een aantal verworvenheden van het Vlaamse beleid en geen of onvoldoende rekening houdt met bevoegdheidsverdelingen zoals ze bestaan.

Daarmee wil hij niet gezegd hebben dat de thematiek niet ernstig moet genomen worden en dat deelaspecten niet verder bekeken kunnen worden.

Conclusie

De *voorzitter* concludeert uit de tussenkomsten dat er op basis van deze conceptnota geen hoorzitting zal komen. In de regeling der werkzaamheden kan men de deelaspecten nog wel aanhalen en uiteraard zullen heel wat thematieken nog zeer geregeld aan bod komen in deze commissie.

Gwenny DE VROE,
voorzitter

Piet DE BRUYN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
COP	Conferentie van de Partijen
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
MER	milieueffectrapport
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie (= WHO: World Health Organization)
WWF	World Wildlife Fund for Nature (internationaal)